

2016

SRP

Razvoj standarda za tela za ravnopravnost

RADNI DOKUMENT EKVINETA

UVOD

EKVINET, EVROPSKA MREŽA TELA ZA RAVNOPRAVNOST

Ekvinet, Evropska mreža tela za ravnopravnost okuplja 46 organizacija iz 34 evropske zemlje koje su osnažene da se kao nacionalna tela za ravnopravnost suprotstavljaju diskriminaciji po različitim osnovama, uključujući tu starosno doba, invaliditet, pol i rod, rasu ili etničko poreklo, verska ili druga ubeđenja, te seksualnu orijentaciju.

Ekvinet promoviše ravnopravnost u Evropi kroz podršku i omogućavanje rada nacionalnih tela za ravnopravnost. Ova mreža daje podršku telima za ravnopravnost da budu nezavisna i da deluju kao dragoceni katalizatori za ravnopravnije društvo.

Više informacija o Ekvinetu i telima za ravnopravnost možete naći na veb sajtu (equineteurope.org)

ŠTA SU TELA ZA RAVNOPRAVNOST?

Tela za ravnopravnost doprinose važnoj i dragocenoj promeni na nivou pojedinaca, institucija i društva u celini. Njihove mogućnosti obuhvataju sledeće:

- osnaživanje i pomoć pojedincima koji doživljavaju diskriminaciju da dođe do promene njihove situacije;
- doprinos merodavnom razjašnjenju pravnog okvira;
- jačanje organizacijskih sposobnosti kroz podršku planiranim i sistematskim pristupima ravnopravnosti i organizacijama i razvijanje merodavnih usmerenja za dobre prakse na ovom polju;
- obogaćivanje kreiranja politika preporukama za javnu politiku kao i stavljanjem na raspolaganje, u ciklusu javnih politika, ulaznih informacija o pitanjima ravnopravnosti, raznolikosti i nediskriminaciji;
- pružanje vođstva i jačanje mogućnosti širokog dijapazona institucija koje promovišu ravnopravnost i obezbeđivanje pristupa pravdi u slučajevima diskriminacije;
- Informisanje, razgovaranje i svest o stavovima društva.

Tela za ravnopravnost jedinstvena su u poređenju sa drugim institucijama koje deluju na polju prava. Ova razlika je očigledna kada se radi o afirmisanju pune ravnopravnosti u praksi, šire od prava, kao i kada fokusiranje na diskriminaciju i njene osnove identifikuje pojedinačne nosioce prava kao članove određenih grupa, te o kombinaciji sprovođenja i razvojnih pristupa koji

karakterišu njihov rad, te pružanje pomoći pojedincima u slučajevima diskriminacije.

ZAŠTO JE POTREBAN RADNI DOKUMENT O STANDARDIMA ZA TELA ZA RAVNOPRAVNOST?

Direktive EU¹ zahtevaju da sve države članice EU, države u procesu pristupanja i zemlje EEA (Evropskog ekonomskog prostora) odrede telo za ravnopravnost radi afirmisanja jednakog postupanja. Međutim, direktive predviđaju samo minimum standarda za nadležnosti i ograničenu funkcionalnu nezavisnost tela za ravnopravnost i ne garantuju potpunu nezavisnost, delotvornost, dovoljna ovlašćenja i odgovarajuće resurse za tela za ravnopravnost.

Cilj ovog radnog dokumenta je da uspostavi takve pozicije da bi tela za ravnopravnost mogla da promovišu, da pregovaraju i unapređuju, u odnosu na evropsku administraciju i uprave pojedinih država, uspostavljanje standarda za tela za ravnopravnost na evropskom nivou i njihovo sprovođenje na nivou država.

Ovaj dokument objedinjuje želju da se uključi minimum osnovnih standarda zajedno sa standardima koji bi obezbedili da se dostigne puni potencijal tela za ravnopravnost. Na taj način se obezbeđuje da standardi prepoznaju i:

- omogućavaju posebnu ulogu, sposobnosti i potencijale tela za ravnopravnost;
- reaguju na širu institucionalnu arhitekturu u kojoj se nalaze tela za ravnopravnost;
- uzimaju u obzir promenjeni kontekst za tela za ravnopravnost i nove trendove i razvoj u njihovom osnivanju, ovlašćenjima i radu.

¹ Direktiva 2000/43/EZ, Direktiva 2004/113/EZ, Direktiva 2006/54/EU, Direktiva 2010/41/EU

STANDARDI

STANDARDI su potrebni da:

- pomognu Evropskoj komisiji u praćenju pune i delotvorne primene Direktiva EU koje se odnose na jednako postupanje;
- pomognu vladama u uspostavljanju i stvaranju odgovarajućih uslova za tela za ravnopravnost;
- omoguće telima za ravnopravnost da ostvare svoj puni potencijal u podsticanju i podršci postizanju pune ravnopravnosti u praksi i eliminaciji diskriminacije;
- osnaže tela za ravnopravnost autoritetom i stavom, kao i zajedničkom platformom sa koje će moći da jasno artikuliraju sva pitanja;
- obezbede da tela za ravnopravnost mogu da vrše sve svoje funkcije i ovlašćenja u onoj meri i po standardima koji im omogućavaju da postignu uticaj i dejstvo;
- zaštite tela za ravnopravnost od ometanja ili oslabljivanja u obavljanju funkcija ili realizaciji potencijala.

STANDARDI treba da:

- obezbede da tela za ravnopravnost imaju najšira ovlašćenja kad se radi o ravnopravnosti i nediskriminaciji;
- postave i daju osnovu za uslove koji su potrebni telima za ravnopravnost da budu nezavisna i delotvorna;
- odrede odgovarajuće mesto telima za ravnopravnost unutar šire institucionalne infrastrukture radi afirmisanja ravnopravnosti i borbe protiv diskriminacije;
- omoguće telima za ravnopravnost da realizuju svoj potencijal;
- obezbede da nema povratka tela za ravnopravnost na staru situaciju.

OKVIR ZA STANDARDE

STANDARDI treba da se naročito bave sledećim pitanjima:

1. OVLAŠĆENJA

Tela za ravnopravnost su samostalna i nezavisna državna tela koja se osnivaju radi sprovođenja propisa o jednakom postupanju i moraju imati široka ovlašćenja kako bi afirmisala i podržala postizanje pune ravnopravnosti u praksi i borila se protiv svih vidova diskriminacije i za njihovu eliminaciju u svim oblastima društva.

2. POTPUNA NEZAVISNOST

Tela za ravnopravnost moraju imati punu nezavisnost tako da, bez mešanja sa bilo koje strane, a u skladu sa svojim zakonskim ovlašćenjima, mogu:

- vršiti svoja ovlašćenja na način za koji smatraju da je u najvećoj meri odgovarajući;
- identifikovati sopstvene prioritete i zauzeti stavove o ovim pitanjima i reagovati na njih onako kako nađu za shodno;
- saopštavati svoje shvatanje ravnopravnosti, raznolikosti i nediskriminacije koje je u skladu sa njihovom analizom; i
- odlučivati kako upravljaju svojim ljudskim i finansijskim resursima i kako ih angažuju, a u skladu sa zahtevima odgovarajućih propisa o radu i dobrog finansijskog upravljanja.

3. DELOTVORNOST

Tela za ravnopravnost moraju imati ovlašćenja kao i ljudske i finansijske resurse koji su neophodni radi vršenja njihovih funkcija i ovlašćenja u okviru zakonskog mandata, u onoj meri i na način na koji mogu postići uticaj i realizovati svoj puni potencijal.

4. INSTITUCIONALNA ARHITEKTURA

Tela za ravnopravnost rade u okviru šire institucionalne infrastrukture kako bi se borila protiv diskriminacije i unapređivala ravnopravnost na nacionalnom nivou, te se moraju nalaziti na odgovarajućem mestu da bi pojedinci imali

pristup pravdi u slučajevima diskriminacije i da bi infrastruktura podržavala postizanje pune ravnopravnosti u praksi.

SADRŽAJ

1. OVLAŠĆENJA

STANDARDI treba da obuhvate i obezbede sledeće:

- a. ovlašćenja i nadležnosti koja obuhvataju ravnopravnost, raznolikost i nediskriminaciju i u javnom i u privatnom sektoru, a minimum oblasti na koje se odnose su zapošljavanje, stručno obrazovanje, robe i usluge, obrazovanje, stanovanje, socijalne zaštita i socijalne prednosti;
- b. minimum koji ovlašćenja treba da obezbede jeste da sve osnove diskriminacije iz Ugovora (član 19) budu obuhvaćene nadležnostima tela za ravnopravnost, da pokrivaju pitanja višestruke diskriminacije, i da obrate dužnu pažnju na niz osnova koje pominje Povelja o osnovnim pravima (član 21).

2. POTPUNA NEZAVISNOST

STANDARDI treba da obuhvate i obezbede sledeće:

- a. da se tela za ravnopravnost osnivaju tako da imaju pravni subjektivitet, pravnu strukturu koja je samostalna, odvojena i nezavisna od Vlade, kao i ovlašćenja definisana zakonom;
- b. strukturu upravljanja koja odražava raznolikost ljudi i socijalnih snaga u društvu, te da imenovanja na sve rukovodeće pozicije imaju proceduru koja je transparentna, zasnovana na sposobnostima i nezavisna;
- c. sisteme odgovornosti koji odražavaju i obezbeđuju nezavisnost i delotvornost tela za ravnopravnost;
- d. odsustvo svakog neposrednog ili posrednog spoljašnjeg pritiska i neprimerenog mešanja, naročito od Vlade i države, ili mogućnost da se takav pritisak ili mešanje odbiju, kada se radi o pravljenu strateških izbora, donošenju odluka, odabiru zakonskih intervencija, zauzimanju pozicija o raznim pitanjima i davanju značenja ravnopravnosti, raznolikosti i nediskriminaciji;
- e. upravljanje zaposlenima i finansijskim resursima i njihovo angažovanje samo na osnovu odluka koje donose oni koji se nalaze na rukovodećim pozicijama, uz poštovanje uslova

i zahteva iz relevantnih propisa o radu i zdravo finansijsko upravljanje.

- f. Sposobnost tela za ravnopravnost za sledeće:
 - i. da deluju na međunarodnom nivou u pravnim postupcima i na širenju mreže;
 - ii. da obezbede i koriste finansiranje iz drugih izvora osim državnog budžeta;
 - iii. da zaključuju sporazume sa drugim organizacija radi napredovanja rada na zajedničkim ciljevima;
 - iv. da obezbede neophodne uslove za izgradnju poverenja i pouzdanja kod grupa koje su izložene diskriminaciji i neravnopravnosti.

3. DELOTVORNOST

STANDARDI treba da obuhvate i obezbede sledeće:

- a. finansijske resurse koji su odgovarajući da bi se omogućilo telu za ravnopravnost da obavlja sve svoje funkcije i ovlašćenja u takvom obimu, shodno standardima, kako bi se postigli rezultati i došlo do vršenja uticaja; telo za ravnopravnost treba da ima mogućnost da dostavi predlog za potrebne resurse odgovarajućem organu;
- b. zaposlene kao resurs koji je odgovarajući za puno sprovođenje ovlašćenja tela za ravnopravnost, a u okviru dogovorenih finansijskih resursa; Tela za ravnopravnost treba da budu u položaju da mogu da odrede i angažuju zaposlene u potrebnom broju, odgovarajućih sposobnosti i nivoa veština, i to tako da se odražava raznolikost u društvu;
- c. fizičke resurse, naročito prostorije, koje su pogodne za vršenje ovlašćenja i odgovarajuće za potrebe zaposlenih i rada;
- d. opšta ovlašćenja tela za ravnopravnost, što uključuje i sledeće:
 - i. afirmisanje i podrška dobre prakse ravnopravnosti i raznolikosti kod poslodavaca, pružalaca usluga i kreatora politika;
 - ii. nalaganje i sprovođenje istraživanja o svakom pitanju koje je od važnosti za njihovu nadležnost;
 - iii. davanje preporuka zakonodavcima i kreatorima politika u vezi sa pitanjima ravnopravnosti nediskriminacije;
 - iv. komunikacija sa zainteresovanim akterima i angažovanje u javnim raspravama o pitanjima koja se odnose na ravnopravnost, raznolikost i nediskriminaciju;

- v. sprovođenje opštih istraga i ispitivanja i davanje preporuka vezano za pitanja neravnopravnosti i diskriminacije, uključujući tu naročito i strukturalnu diskriminaciju;
 - vi. osporavanje domaćih propisa i administrativnih uredbi koji nisu kompatibilni sa odredbama o nediskriminaciji iz direktiva EU koje se bave jednakim postupanjem, iz domaćih propisa o jednakom postupanju ili nacionalnog ustava;
 - vii. posredovanje između strana u slučajevima diskriminacije, kako je odgovarajuće i dogovoreno;
 - viii. proučavanje ili istraživanje slučajeva diskriminacije i obezbeđivanje informacija od navodnih vršilaca diskriminacije.
- e. Posebna ovlašćenja za jačanje promotivnih funkcija, što uključuje i sledeće:
- i. pružanje pravnih saveta i podrške osobama koje doživljavaju diskriminaciju, te po potrebi davanje lične i moralne podrške;
 - ii. vođenje predmeta u sopstveno ime, pojavljivanje u predmetima pred sudom, kao i nastupanje u svojstvu prijatelja suda (*amicus curiae*).
 - iii. praćenje i podrška obavljanju pozitivne dužnosti javnih tela da poštuju ravnopravnost u sprovođenju svojih funkcija, a kod privatnih privrednih društava i organizacija civilnog društva da imaju planski i sistematični pristup ravnopravnosti i nediskriminaciji.
- f. Posebna ovlašćenja za jačanje funkcija sličnih onima koje imaju pravosudni organi, što uključuje i sledeće:
- i. davanje nalaza u slučajevima diskriminacije;
 - ii. korišćenje sankcija i određivanje kompenzacija (nadoknada) koje su srazmerne, delotvorne i imaju odvratajuće dejstvo;
 - iii. donošenje pravno obavezujućih rešenja u slučajevima diskriminacije;
 - iv. davanje naloga počiniocima za koje se nađe da su vršili diskriminaciju da preduzmu mere protiv takve diskriminacije do koje je došlo i da spreče svako buduće ponavljanje;
 - v. praćenje nalaza do kojih se došlo da bi se obezbedilo sprovođenje rešenja odnosno odluka.
- g. Svako proširenje ovlašćenja za ravnopravnost shodno novim domaćim propisima, direktivama EU ili međunarodnim instrumentima treba da bude u skladu sa originalnim ovlašćenjima tela za ravnopravnost i treba da bude praćeno opredeljivanjem dovoljnih dodatnih resursa za

odgovarajuće i delotvorno sprovođenje svih dodatnih ovlašćenja.

4. INSTITUCIONALNA ARHITEKTURA

STANDARDI treba da obuhvate i obezbede sledeće:

- a. kada se posebna tela za ravnopravnost uspostavljaju za određene osnovne diskriminacije, treba stvoriti veze koje će obezbediti doslednu primenu principa nediskriminacije i ravnopravnosti, kao i da se izađe u susret potrebama osoba koje se nalaze u preseku tih osnova odnosno tamo gde se te osnove ukrštaju;
- b. opštu nacionalnu institucionalnu arhitekturu koja treba da obuhvati i funkcije slične onima koje imaju pravosudni organi i funkcije promotivnog tipa;
- c. kada tela za ravnopravnost imaju ovlašćenja koja su objedinjena sa telima kao što su nacionalne institucije za ljudska prava ili zaštitnika građana (ombudsmana), moraju imati sledeće:
 - i. doslednu pravnu osnovu i ovlašćenje za sve delove svojih nadležnosti;
 - ii. odgovarajuće resurse za sprovođenje svih delova svog mandata; potrebno je obezbediti odgovarajuću ravnotežu resursa kako bi se garantovala ujednačenost fokusa na sve nadležnosti;
 - iii. unutrašnju strukturu koja može da obezbedi ujednačenost fokusa kroz sve nadležnosti;
 - iv. kapacitet za razvijanje integrisanog pristupa svim nadležnostima, u onoj meri u kojoj je to moguće i primereno;
 - v. multidisciplinarne kompetencije zaposlenih.
- d. tela za ravnopravnost treba da predstavljaju prvi korak onima koji žele da se žale na diskriminaciju a sve to u okviru redovnih puteva pristupa pravdi koji su dostupni i dosledni; ova tela treba da imaju ovlašćenja i resurse da omoguće pritužiocima kretanje i podršku tokom celog puta pristupa pravdi, a treba i da te puteve pristupa stalno preispituju i svojim preporukama obezbeđuju njihovu dostupnost;
- e. tela za ravnopravnost treba da predvode i daju podršku široj infrastrukturi za afirmisanje ravnopravnosti. Treba da imaju ovlašćenja i resurse da učestvuju na forumima, u odborima i dogovorima sa socijalnim partnerima koje uspostavlja Vlada, kako bi razmatrala i doprinosila izradi javnih planova, politika i programa.

Ovaj Radni dokument zasnovan je na razgovorima koji su vođeni tokom sastanka grupe Ekvineta o standardima (*Equinet Cluster*) 2015. godine, kao i doprinosa i komentara koji su kasnije dali članovi Ekvineta. Pošto je u pitanju radni dokument, može doći do promena. Informacije koje su ovde sadržane odražavaju gledišta tela za ravnopravnost i nužno ne odražavaju stav ili mišljenje Evropske komisije.

EQUINET MEMBER EQUALITY BODIES

ALBANIA Commissioner for the Protection from Discrimination www.kmd.al	FINLAND Non-Discrimination Ombudsman www.syrjinta.fi	MONTENEGRO Protector of Human Rights and Freedoms (Ombudsman) www.ombudsman.co.me
AUSTRIA Austrian Disability Ombudsman www.behindertenanwalt.gv.at	FINLAND Ombudsman for Equality www.tasa-arvo.fi	NETHERLANDS Netherlands Institute for Human Rights www.mensenrechten.nl
AUSTRIA Ombud for Equal Treatment www.gleichbehandlungsanwaltschaft.at	FRANCE Defender of Rights www.defenseurdesdroits.fr	NORWAY Equality and Anti-Discrimination Ombud www.ldo.no
BELGIUM Institute for the Equality of Women and Men www.igvm-iefh.belgium.be	GERMANY Federal Anti-Discrimination Agency www.antidiskriminierungsstelle.de	POLAND Commissioner for Human Rights www.rpo.gov.pl
BELGIUM Unia (Interfederal Centre for Equal Opportunities) www.unia.be	GREECE Greek Ombudsman www.synigoros.gr	PORTUGAL Commission for Citizenship and Gender Equality www.cig.gov.pt
BOSNIA AND HERZEGOVINA Institution of Human Rights Ombudsman of Bosnia and Herzegovina www.ombudsmen.gov.ba	HUNGARY Equal Treatment Authority www.egyenlobanasmod.hu	PORTUGAL Commission for Equality in Labour and Employment www.cite.gov.pt
BULGARIA Commission for Protection against Discrimination www.kzd-nondiscrimination.com	HUNGARY Office of the Commissioner for Fundamental Rights www.ajbh.hu	PORTUGAL High Commission for Migration www.acm.gov.pt
CROATIA Office of the Ombudsman www.ombudsman.hr	IRELAND Irish Human Rights and Equality Commission www.ihrec.ie	ROMANIA National Council for Combating Discrimination www.cncd.org.ro
CROATIA Ombudsperson for Gender Equality www.prs.hr	ITALY National Equality Councillor www.lavoro.gov.it/ConsiglieraNazionale	SERBIA Commissioner for Protection of Equality www.ravnopravnost.gov.rs
CROATIA Ombudswoman for Persons with Disabilities www.posi.hr	ITALY National Office against Racial Discrimination - UNAR www.unar.it	SLOVAKIA National Centre for Human Rights www.snslp.sk
CYPRUS Commissioner for Administration and Human Rights (Ombudsman) www.ombudsman.gov.cy	LATVIA Office of the Ombudsman www.tiesibsargs.lv	SLOVENIA Advocate of the Principle of Equality www.zagovornik.net
CZECH REPUBLIC Public Defender of Rights www.ochrance.cz	LITHUANIA Office of the Equal Opportunities Ombudsperson www.lygybe.lt	SPAIN Council for the Elimination of Ethnic or Racial Discrimination www.igualdadynodiscriminacion.msssi.es
DENMARK Board of Equal Treatment www.ast.dk	LUXEMBURG Centre for Equal Treatment www.cet.lu	SWEDEN Equality Ombudsman www.do.se
DENMARK Danish Institute for Human Rights www.humanrights.dk	(FYRO) MACEDONIA Commission for the Protection against Discrimination www.kzd.mk	UNITED KINGDOM - GREAT BRITAIN Equality and Human Rights Commission www.equalityhumanrights.com
ESTONIA Gender Equality and Equal Treatment Commissioner www.svv.ee	MALTA National Commission for Persons with Disability www.knpl.org	UNITED KINGDOM - NORTHERN IRELAND Equality Commission for Northern Ireland www.equalityni.org
	MALTA National Commission for the Promotion of Equality www.equality.gov.mt	

www.equineteurope.org

ISBN 978-92-990080-5-8

Equinet 2016

Facebook.com/EquinetEurope

@EquinetEurope

Co-funded by the Rights, Equality and Citizenship Programme of the European Union 2014-2020